

I.I.E.S

چشم انداز صادرات نفت کردستان عراق در سال ۲۰۱۵

دیدگاهها و تحلیلها

شماره ۲۱

ترجمه و ارزیابی گزارش: محسن داوری

تهران - خیابان ولیعصر - روبروی پارک ملت -

خیابان سایه - پلاک ۶۵

تلفن: ۲۷۶۴۴۳۲۹ صندوق پستی: ۴۷۵۷-۱۹۳۹۵

آدرس اینترنتی:

energydiplomacy.iies.ac.ir

اقلیم کردستان در سال ۲۰۱۴ به صورت میانگین روزانه ۴۰۰ هزار بشکه نفت خام صادر نمود. البته میزان تولید در آخرین روزهای سال ۲۰۱۴ از مرز ۵۰۰ هزار بشکه در روز فراتر رفت. دولت کردستان که روزانه ۳۰۰ هزار بشکه از نفت تولیدی خود را از طریق دولت فدرال بغداد صادر می‌نماید، توانسته است خزانه خود را از دلارهای نفتی انباشته کند. "اشتی هورامی"، وزیر منابع طبیعی در کنفرانس نفت و گاز کردستان که در دسامبر سال گذشته در لندن برپا گردید، از تلاش دولت اربیل برای جذب سرمایه‌گذاران بین‌المللی در طرح‌های اکتشاف و تولید نفت و گاز طبیعی اقلیم نیمه مستقل کردستان خبر داد. گفته می‌شود با وجود ۹ بلوک اکتشافی در این منطقه، کردستان را باید یکی از مناطق جذاب دنیا برای فعالیت‌های اکتشاف و تولید منابع هیدروکربوری دانست.

آقای هورامی با اشاره به مشکلات و موانع کنونی در صادرات نفت و گاز تولید شده در اقلیم کردستان، از توافق با رهبران بغداد برای ترانزیت تولیدات این منطقه خبر داده است. گفتنی است در دوره نخست‌وزیری نوری‌المالکی مذاکرات دو طرف به بن‌بست رسیده بود، اما با روی کار آمدن حیدر العبادی، دو طرف خیلی زود به توافق راهگشایی دست یافته‌اند. به یاد داریم که روابط اقتصادی بغداد و اربیل در دو دوره ریاست‌جمهوری نوری‌المالکی در بدترین شرایط خود قرار داشت و با آغاز صادرات نفت اقلیم کردستان به ترکیه، رهبران بغداد اعلام نمودند که شرکت‌های نفتی فعال در شمال عراق، حق کار در منطقه فدرال را ندارند و حکام اربیل را به دزدی منابع این کشور متهم می‌کردند. قطع بودجه اقلیم کردستان از دیگر اقدامات نوری‌المالکی به شمار می‌رفت.

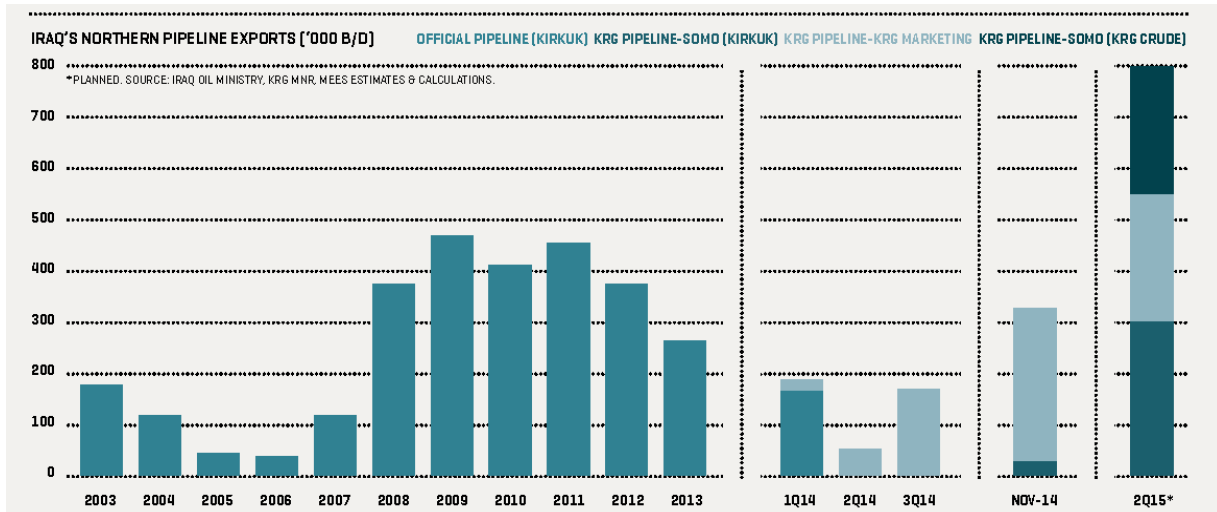
اما در ماه‌های اخیر، با سقوط قیمت نفت در بازارهای جهانی و به دنبال اختلاف نظر رهبران اربیل با دولت ترکیه در مورد شورشیان داعش که در تابستان گذشته تا نزدیکی شهر اربیل نیز پیشروی نمودند، بغداد و اربیل به توافق بلندمدت بر سر ترانزیت نفت تولید شده در منطقه کردستان برای فروش توسط وزارت نفت عراق از طریق بندر بصره دست یافتند. در گام نخست، دو طرف بر سر ترانزیت ۲۵۰ هزار بشکه نفت توافق نموده‌اند که امکان افزایش این مقدار نیز وجود دارد. در مقابل، عراقی‌ها می‌توانند روزانه تا ۳۰۰ هزار بشکه نفت خود را از طریق خط‌لوله به بندر جیحان در آبهای مدیترانه منتقل کنند. در این میان، رهبران اربیل تلاش زیادی نموده‌اند تا از تصرف میادین نفتی خود توسط داعش جلوگیری کنند. در جدول (۱)، مهمترین میادین نفتی اقلیم کردستان و تولید روزانه آنها (هزار بشکه در روز) نشان داده شده است.

جدول ۱. مهمترین میادین نفتی اقلیم کردستان و تولید روزانه آنها (هزار بشکه در روز)

ژانویه ۲۰۱۶	مارس ۲۰۱۵	دسامبر ۲۰۱۴	
۱۵۰	۱۵۰	۱۳۶	میدان تق تق
۲۰۰	۲۰۰	۱۳۰	میدان تاو کی
۱۷۰	۱۰۰	۱۰۰	میدان گنبد خورمالا
۴۰	۴۰	۲۴	میدان شایکان
۵۶۰	۴۹۰	۳۹۰	مجموع

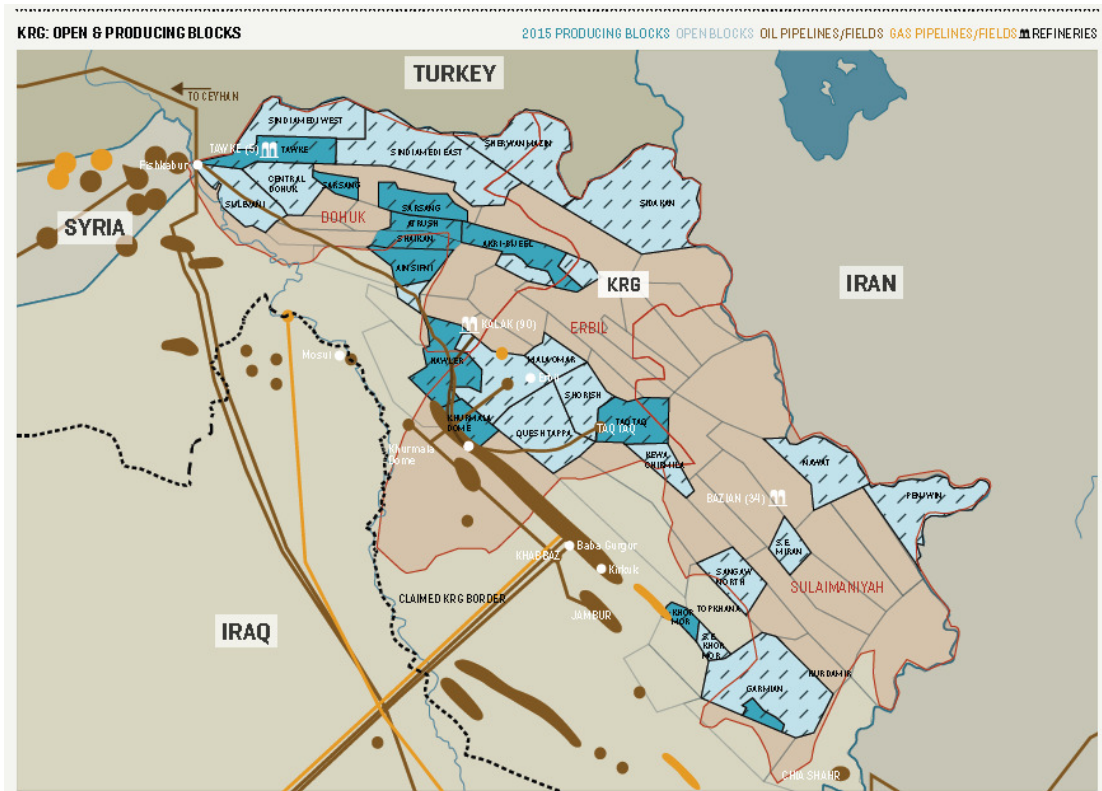
در شرایط کنونی، فقدان زیرساخت‌های انتقال و صادرات نفت و شرایط دشوار جغرافیایی برای ساخت خط لوله‌های صادراتی، یک مانع بزرگ بر سر فروش نفت تولیدی اقلیم کردستان محسوب می‌شود. البته کردها با خریداری صدها تانکر نفتکش توانسته‌اند تا حدودی بر این مشکل فائق آیند. در نمودار (۱)، نفت صادر شده منطقه کردستان از طریق خطوط لوله در سال‌های اخیر و با پیش‌بینی سال ۲۰۱۵ میلادی ارائه گردیده است.

نمودار ۱. نفت صادر شده منطقه کردستان از طریق خطوط لوله در سال‌های اخیر و پیش‌بینی سال ۲۰۱۵

همزمان با تصرف شهر موصل و حومه آن توسط داعش در سال گذشته میلادی و آغاز نبرد دامنه دار آنان با پیشمرگان کرد، توسعه تعدادی از میداین منطقه کردستان به دلایل امنیتی متوقف و مجموع نفت تولید شده این اقلیم نیز کاهش یافت. عراقی‌ها در نظر دارند تا نفت صادر شده خود به بندر جیحان ترکیه را در سال ۲۰۱۵ به ۸۰۰ هزار بشکه در روز برسانند. اما به دلیل شرایط امنیتی کنونی، خروج تعدادی از شرکت‌های بین‌المللی از کردستان پس از ظهور داعش و تخریب بخش‌هایی از خطلوله‌های صادراتی کردستان در نبردهای دو طرف، دستیابی به این هدف، با تردیدهایی روبرو می‌باشد. بلوک‌های در حال تولید و توسعه منطقه نیمه خودمختار کردستان در تصویر ۱ نشان داده شده است.

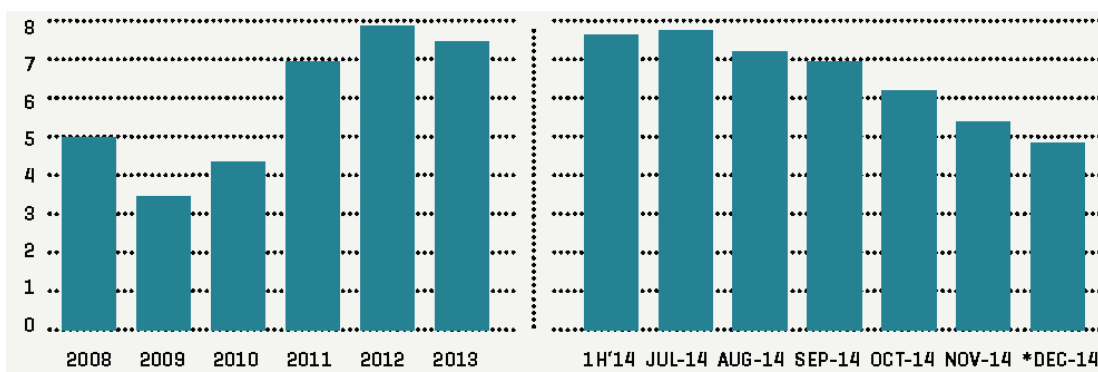
تصویر ۱. بلوک‌های در حال تولید و توسعه منطقه نیمه خودمختار کردستان

چشم انداز آینده

پس از پشت سر گذاشتن یک سال پرفراز و نشیب، کردها و عراقی‌ها در حالی به استقبال سال ۲۰۱۵ رفتند که دستیابی به بسیاری از رویاهای آنان در دستیابی به جایگاهی بالاتر در میان اعضای اوپک و کسب درآمدهای هنگفت نفتی، با تردیدهایی جدی روبرو شده است. درآمد ماهانه عراق از محل فروش نفت خام در نمودار (۲) ارائه شده است.

نمودار ۲. درآمد ماهانه عراق از محل فروش نفت خام

با کاهش حدود ۴۰ درصدی درآمدهای نفتی عراق، تامین بودجه این کشور درگیر با داعش با مشکلات بزرگی روبرو خواهد بود. بغداد که اخیراً موافقت خود با سهم ۱۷ درصدی اقلیم کردستان از درآمدهای ملی را اعلام نموده، باید برنامه‌ریزی‌های مالی خود را بازنگری کند. کاهش قیمت نفت که بسیاری پافشاری عربستان سعودی بر مواضع خود در اجلاس اوپک را از دلایل اصلی آن می‌دانند، به کاهش تمایل سرمایه‌گذاران برای حضور در طرح‌های توسعه کشور عراق انجامیده است. ده‌ها بلوک نفتی نیز که پیشتر برای ارائه به سرمایه‌گذاران در نظر گرفته شده بود، گویی به فراموشی سپرده شده‌اند. رهبران کردستان نیز با مشکلات دوچندانی دست و پنجه نرم می‌کنند که اعلام تداوم چند ساله جنگ با داعش، به فرو ریختن کاخ آرزوهای رهبران اربیل انجامیده است.

عراقی‌ها در سال جاری در نظر دارند تا بیشترین مقدار ممکن نفت را تولید نموده و به فروش رسانند، اقدامی که در قیمت‌های کنونی می‌تواند بیشترین درآمد ارزی را برای آنان به ارمغان آورد. تولید روزانه نفت عراق هم اینک از مرز ۳/۷ میلیون بشکه فراتر رفته که بالاترین عدد از زمان حمله ایالات متحده به این کشور در سال ۲۰۰۲ میلادی محسوب می‌شود. درآمدهای نفتی ۹۰ درصد بودجه عراق را تامین می‌کند و در سال‌های آینده نیز تغییری جدی در این شرایط روی نخواهد داد. البته رهبران بغداد از فقدان راهبرد مشخص اوپک نهایت استفاده را نموده و به بازاریابی نفت خود با تخفیف‌هایی بی‌سابقه می‌پردازند. در ماه‌های اخیر، بخش اعظم افزایش تولید نفت اوپک، به عراق اختصاص داشته و این کشور هیچ پایندی‌ای به سهمیه‌های اوپک ندارد. از سوی دیگر، وجود کشمکش‌های مرزی اربیل و بغداد بر سر چند منطقه مورد خصم نیز بر دشوارتر شدن شرایط افزوده است تا چشم‌انداز تحقق صادرات ۸۰۰ هزار بشکه‌ای کردها در سال جاری، غیرقابل دسترس‌تر به نظر آید.